

Łukasz Hajduk ¹, Monika Binkowska–Bury², Anna Jacek²

Informowanie o prawach pacjenta przez personel medyczny

¹z Oddziału Gruźlicy i Chorób Płuc Specjalistycznego Zespołu Gruźlicy i Chorób Płuc w Rzeszowie,

²z Instytutu Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Rzeszowskiego

Słowa kluczowe: informacja, pacjent, prawo, deontologia zawodowa, personel medyczny

Wprowadzenie: Obowiązkiem personelu medycznego wynikającego z obowiązujących przepisów prawa, jak też regulacji o charakterze deontologicznym jest informowanie pacjentów o ich prawach.

Cel pracy: poznanie opinii na temat informowania o prawach pacjenta przez personel medyczny, jak też przez pacjentów hospitalizowanych w leczeniu stacjonarnym.

Mając na celu zobiektywizowanie przeprowadzonych badań jednocześnie badano personel medyczny oraz pacjentów z określonego oddziału szpitalnego.

W przeprowadzonych badaniach podjęto również próbę odpowiedzi na temat znajomości praw pacjenta wśród samych pacjentów.

Materiał i metody: W badaniach uczestniczyło 400 osób wśród których znalazło się 60 lekarzy, 120 pielęgniarek i położnych oraz 220 pacjentów podkarpackich szpitali.

Badania zostały przeprowadzone za pomocą Autorskiego Kwestionariusza Ankiety, który został opracowany oddzielnie dla lekarzy, pielęgniarek/położnych oraz dla pacjentów.

Wyniki: Wykazano, iż lekarze pracujący bezpośrednio z pacjentem, w większości znali prawa pacjenta. W przypadku pielęgniarek i położnych większość z nich przyznawała, iż zna je częściowo.

W wyniku przeprowadzonych badań wykazano lekarze informują pacjentów średnio o 16 prawach, pielęgniarki o 13 prawach, zaś w opinii pacjentów są oni informowani średnio o 9 z 19 przysługujących im praw.

Badania nie wykazały zależności pomiędzy wiekiem pacjenta a średnią ilością znanych przez niego praw, natomiast wykazano, że wykształcenie miało wpływ na ilość znanych praw pacjenta.

Wnioski: Stwierdzono, że wiedza personelu medycznego dotycząca praw pacjenta jest częściowa i zróżnicowana, ponadto informowanie pacjentów o przysługujących im prawach następuje w sposób częściowy i niewystarczający.

Powyższy wniosek został też potwierdzony przez pacjentów. Najpopularniejszym źródłem wiedzy pacjentów o ich prawach była Karta Praw Pacjenta.

Informing about patient's rights by medical personnel

Key words: information, patient, right, health deontology, medical pers

Introduction: It is a duty of medical personnel to inform patients about their rights. It is a duty that results both; from current law regulations, as well as from deontological regulations.

Work goal: recognizing opinions on informing about patient's rights by medical personnel, as well as by patients being hospitalized in stationary (outpatient) health service. Having in mind objectification of conducted research, medical personnel and patients from specific hospital ward were being researched simultaneously.

In the conducted research, it has been also put a question into consideration about the knowledge of patient's rights among patients themselves.

Material and methods: There were 400 participants in the research: 60 doctors, 120 nurses and midwives and 220 patients from hospitals from the area of Subcarpathian province (województwo podkarpackie).

Research was conducted by the Authorship Questionnaire, that was created separately for doctors, nurses/ midwives and for patients.

Results: It was proved, that doctors who were working directly with patients, knew almost all patients rights. In the case of nurses and midwives, majority of them confessed they knew them partly.

Due to conducted research, it was showed that doctors inform patients averagely about 16 rights, nurses about 13 rights, however, in patient's opinion, they were being informed about 9 out of 19 entitled rights.

The research did not show any dependence among the age of patients and average amount of rights known by them. However, it was proved, that the educational level of patients had an influence on the amount of rights known by patient.

Conclusions: It was stated, that the knowledge of medical personnel concerning patient's rights is partial and differentiated, moreover; informing patients about rights that are entitled to them is being done partly and insufficiently.

The above conclusion was also confirmed by patients themselves. The most popular source of knowledge for patients about their rights is Patients Rights Declaration.

I.WPROWADZENIE

Postęp we wszystkich dziedzinach życia wraz z rozwojem coraz nowszych technologii spowodował konieczność tworzenia lub dostosowania istniejących regulacji prawnych do postępującego rozwoju wszystkich dziedzin nie tylko w Polsce, ale również na świecie.

Szczególną dziedziną w tym zakresie jest medycyna oraz związane z nią technologie medyczne, które wymuszają na ustawodawcy konieczność tworzenia lub dostosowania obowiązujących regulacji prawnych do ich szybkiego rozwoju,

a w szczególności do nierozdzielnie związanej z medycyną prawną ochroną zdrowia, której wąski lecz istotny wycinek stanowią prawa pacjenta.

W Polsce prawo do ochrony zdrowia jest fundamentalnym prawem zagwarantowanym obywatelom w artykule 68. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Zgodnie z ww. artykułem: „Każdy ma prawo do ochrony zdrowia. Obywatelom niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. Warunki i zakres udzielenia świadczeń określa ustawa[1]”.

Oprócz art. 68. Konstytucji, ustanawiającego fundamentalną zasadę prawa każdego obywatela do ochrony zdrowia, ustawodawca w Konstytucji określił inne prawa przysługujące obywatelom związane z prawem do ochrony zdrowia.

Ponadto regulacje dotyczące ochrony praw pacjenta znajdują się w ustawie z dnia 31 sierpnia 1991r. o zakładach opieki zdrowotnej[2], ustawie z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego[3], ustawie z dnia 5 lipca 1996 r. o zawodzie pielęgniarki i położnej[4], ustawie z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów[5] oraz ustawie z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodzie lekarza i dentysty[6].

Na podstawie Konstytucji oraz ww. ustaw w 1998 roku została opracowana Karta Praw Pacjenta, która została ogłoszona przez Ministra Zdrowia w formie komunikatu przekazanego do publicznej wiadomości w dniu 11 grudnia 1998 r.

Celem Karty Praw Pacjenta było potwierdzenie ochrony praw pacjenta wynikających bezpośrednio z Konstytucji oraz wyżej wspomnianych ustaw.

Prawa pacjenta zostały dopiero skodyfikowane ustawą z dnia 6 listopada 2008r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta[7]. Ustawa w swoich zapisach, obejmuje prawa pacjenta oraz obowiązki podmiotów udzielających świadczeń zdrowotnych, związane z realizacją tych praw.

W artykule poruszono tematykę informowania osób hospitalizowanych o przysługujących im prawach oraz podjęto próbę zbadania stopnia znajomości tych praw u lekarzy, pielęgniarek/położnych oraz pacjentów.

II.CEL PRACY

Zamierzeniem autorów było poznanie opinii personelu medycznego oraz pacjentów w zakresie informowania o prawach pacjenta w leczeniu zamkniętym. Aby zobiektywizować badania dotyczące informowania o prawach pacjenta zakres badań rozszerzono o znajomość tych praw wśród ankietowanych.

III.MATERIAŁ I METODY

W badaniach uczestniczyło 400 osób. Wśród tej grupy znalazło się 60 lekarzy, 120 pielęgniarek i położnych oraz 220 pacjentów. Badania przeprowadzono wśród lekarzy, pielęgniarek/położnych oraz pacjentów podkarpackich szpitali. Badania prowadzono równolegle, czyli w tym samym czasie badano personel medyczny oraz pacjentów z określonego oddziału szpitalnego, pozwoliło to na skonfrontowanie opinii dotyczących informowania o prawach pacjenta. Badania prowadzono zarówno na oddziałach o charakterze zabiegowym jak i zachowawczym. Takie przeprowadzenie badań pozwoliło zobiektywizować wyniki badań.

Rozprowadzono ogółem 400 kwestionariuszy, uzyskano 385 zwrotów. Do dalszej analizy zakwalifikowano 369 prawidłowo wypełnionych kwestionariuszy, co stanowiło 92,25% założonej próby badawczej. Dla kwestionariuszy skierowanych do: lekarzy uzyskano 50 zwrotów, co stanowiło 83,3% założonej próby badawczej, pielęgniarek/położnych uzyskano 118 zwrotów, co stanowi 98,3% założonej próby badawczej; pacjentów uzyskano 201 zwrotów, co stanowi 91,4% założonej próby badawczej.

Wśród badanych osób było 22 (44%) lekarzy pracujących na oddziałach zabiegowych i 28 (56%) lekarzy pracujących na oddziałach zachowawczych,

58 (49,2%) pielęgniarek/położnych pracujących na oddziałach zabiegowych i 60 (50,8%) pielęgniarek/położnych pracujących na oddziałach zachowawczych oraz 100 (49,8%) pacjentów leczonych na oddziałach zabiegowych i 101 (50,2%) pacjentów leczonych na oddziałach zachowawczych.

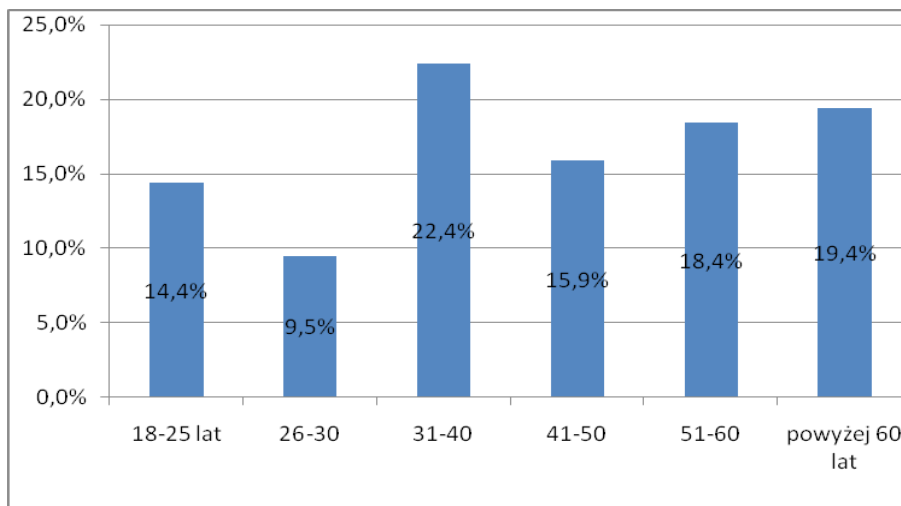
W badanej grupie lekarzy 36% to osoby w wieku 41-50 lat. Co trzeci ankietowany miał więcej niż 50 lat, 26% było w wieku 31-40 lat, zaś 8% respondentów w wieku 26-30 lat.

Ponad połowa badanych lekarzy pracowała ponad 15 lat w zawodzie – 64%, 14% lekarzy legitymowało się stażem pracy wynoszącym od 11 do 15 lat, 12% badanych pracowało od 5 do 10 lat, zaś co dziesiąty lekarz posiadał staż pracy poniżej 5 lat.

Wśród badanych dominującą część stanowili lekarze pracujący na oddziale lub izbie przyjęć – 84%. Jedyne 16% lekarzy było kierownikami komórki medycznej lub ordynatorami.

Natomiast wśród pielęgniarek zdecydowana większość pielęgniarek to pielęgniarki odcinkowe – 89. Wśród ankietowanych 6,8% to pielęgniarki/położne pracujące na oddziale, a 4,2% to pielęgniarki pracujące na izbie przyjęć.

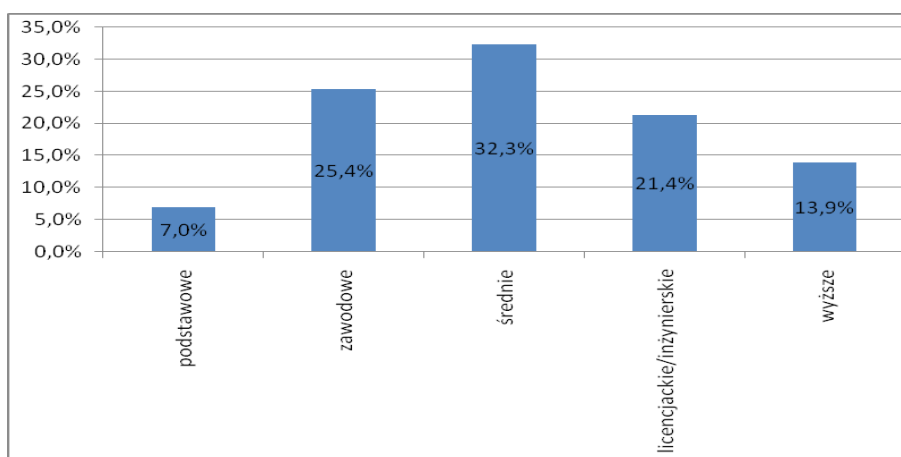
Wśród pacjentów najwięcej respondentów było w wieku 31-40 lat (22,4%), grupa powyżej 60 lat stanowiła 19,4%. Między 51 a 60 rokiem życia było 18,4% osób biorących udział w badaniu. Odsetek pacjentów w wieku 41-50 lat wyniósł 15,9%. Średnio co piąty ankietowany był w wieku 18-25 lat. Niespełna 10% respondentów stanowiły osoby w wieku 26-30 lat. W badanej grupie 52,7% pacjentów to kobiety.

Rycina 1. Struktura badanej grupy pacjentów według wieku

Figure 1. The structure of researched group of patients according to age

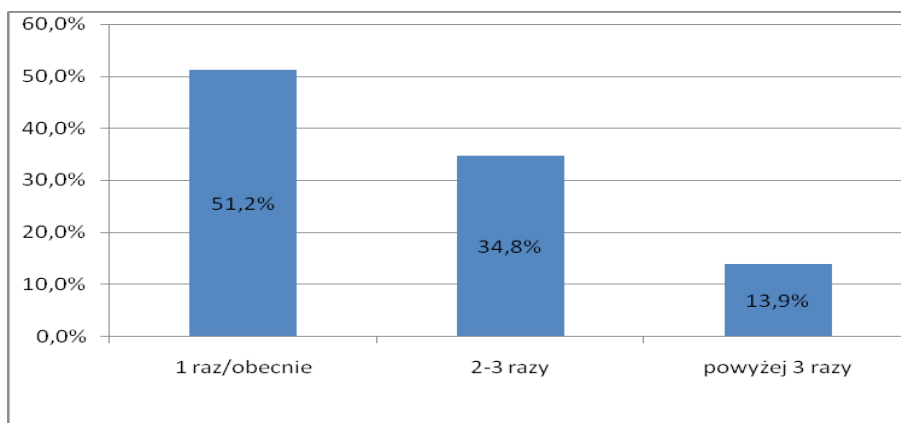
Niemal jedna trzecia respondentów legitymowała się wykształceniem średnim. Co czwarta osoba ukończyła szkołę zawodową. Wykształcenie licencjackie/inżynierskie posiadało 25% ankietowanych, a 13,9% stanowiły osoby, które ukończyły studia wyższe. Najmniej liczną grupę reprezentowały osoby z wykształceniem podstawowym – 7%.

Rycina 2. Struktura badanej grupy pacjentów według wykształcenia

Figure 2. The structure of researched group of patients according to education

Ponad połowa ankietowanych pacjentów przebywała w szpitalu pierwszy raz w ciągu pięciu lat, 34,8% pacjentów przebywało 2-3 razy. Najmniej liczną grupę stanowili pacjenci, którzy przyznawali się do trzech i więcej hospitalizacji – 13,9%.

Rycina 3. Struktura badanej grupy pacjentów według ilości hospitalizacji

Figure 3. The structure of researched group of patients according to hospitalization

W niniejszej pracy zastosowano metodę sondażu diagnostycznego wykorzystując do tego celu ankiety własnego autorstwa. Badania zostały przeprowadzone za pomocą Autorskiego Kwestionariusza Ankiety, który został opracowany oddzielnie dla lekarzy, pielęgniarek/położnych oraz dla pacjentów

Kwestionariusz dla pacjentów składał się z 11 pytań zawierających 10 pytań zamkniętych i 1 pytanie półotwarte. Pytania w ankiecie dla pacjentów, dotyczyły liczby hospitalizacji, przekazywania informacji o prawach pacjenta, źródeł z jakich pacjent czerpie informacje o swoich prawach. Pytania dotyczyły także osoby, która informuje o prawach oraz sposobu w jaki ten obowiązek wykonuje, sprawdzały stopień znajomości praw pacjenta oraz wskazywały szczegółowe prawa, o których osoba hospitalizowana była informowana.

Z analizy badań wynika, iż prawie wszyscy lekarze deklarowali znajomość praw pacjenta (94%). Pozostały odsetek badanych lekarzy, przyznawał się, że prawa zna częściowo. Gorszą znajomość praw przysługujących hospitalizowanym deklarowali lekarze, ze stażem pracy powyżej 15 lat. Analizowane wyniki, nie wykazały zależności pomiędzy stażem pracy w zawodzie a znajomością praw pacjenta.

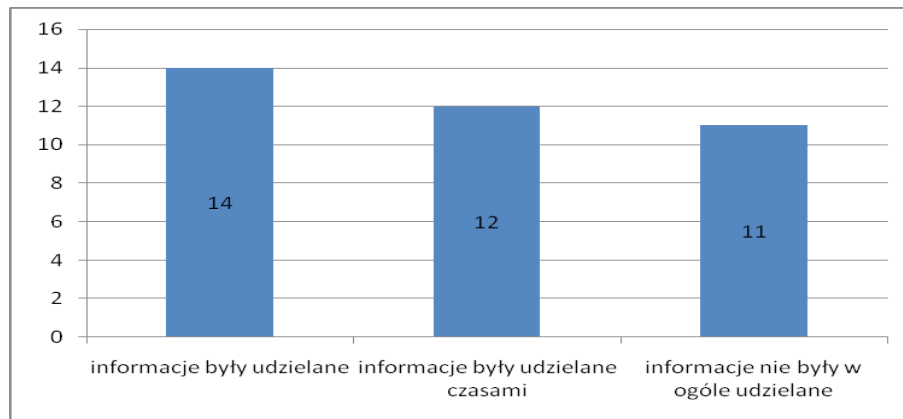
Natomiast zdecydowana większość pielęgniarek przyznawała, że zna prawa pacjenta (77,1%). Pozostałe pielęgniarki/położne znały je częściowo. Przeprowadzone badania nie wykazały zależności, że znajomość praw przysługujących pacjentom, zależy od stażu pracy.

Dane przedstawiające znajomość praw pacjenta wśród osób hospitalizowanych wykazały, że znali oni średnio 13 spośród przysługujących im praw. Pacjenci najczęściej deklarowali znajomość prawa do wyżywienia podczas hospitalizacji (86,1%), prawa do kontaktu osobistego lub telefonicznego z osobami z zewnątrz (81,6%) i prawa do opieki medycznej i leczenia (81,1%). W badanej grupie najwięcej pacjentów częściowo znała prawo do wyboru lekarza (40,3%), prawo do wglądu do opieki medycznej (39,8%) i prawo do identyfikacji personelu (37,8%). Analiza danych wskazała, że najwięcej osób nie wykazywała znajomości prawa do odmowy uczestnictwa w pokazach medycznych dla celów dydaktycznych (35,8%), a także prawa do odmowy uczestnictwa w eksperymencie medycznym (31,3%). Średnio co 5 ankietowany pacjent nie znał prawa do wyboru lekarza (21,9%)

Analiza zależności pomiędzy wykształceniem pacjentów a znajomością praw przez nich prezentowaną wykazała, że im osoba ma wyższe wykształcenie, tym większą zna ilość praw pacjenta. Osoby z wykształceniem podstawowym znały średnio 11 przysługujących praw, natomiast osoby z wykształceniem wyższym, aż 15.

Zbadano zależność między tym, czy pacjenci byli informowani o prawach pacjenta, a średnią ilością znanych przez nich praw. Wyniki analizy wykazały, że istniała taka zależność. Osoby, którym informacje nie były udzielane, znały średnio 11 praw pacjenta. Osoby, którym informacje były udzielane czasami znały średnio 12 praw, zaś osoby, którym informacje były udzielane znały średnio 14 praw przysługujących hospitalizowanym. Wśród osób, którym informacje nie były udzielane lub były udzielane czasami są takie, które nie znały ani jednego

przysługującego im prawa, zaś osoby, którym informacje były udzielane potrafiły wymienić co najmniej 4 prawa pacjenta.

Rycina 4. Średnia ilość znanych praw a przekazywanie informacji przez personel medyczny

Figure 4. Average number of known rights and passing on information by medical personnel

W badanej próbie, określono średnią liczbę praw pacjenta, o których informował personel medyczny. Według analizowanych danych, lekarze informowali pacjentów średnio o 15 prawach. Wśród lekarzy są tacy, którzy nie informowali o żadnych prawach, jak i tacy, którzy przekazywali informacje o wszystkich 19.

Analiza zebranych informacji od lekarzy wykazała, że najczęściej pacjenci byli informowani przez lekarzy o prawie do samostanowienia (98%), prawie do zachowania tajemnicy lekarskiej (98%) i prawie do kontaktu osobistego lub telefonicznego z osobami z zewnątrz (96%). Lekarze najczęściej przyznawali, że czasami informują pacjentów o prawie wyboru lekarza (46%), prawie wypisania ze szpitala na własne żądanie (34%) i prawie do opieki medycznej i leczenia (32%).

Odpowiedzi respondentów wskazywały, że najczęściej pacjenci nie byli informowani przez lekarzy o prawie do identyfikacji personelu (20%), prawie do odmowy uczestnictwa w eksperymencie medycznym (18%) i prawie do odmowy uczestnictwa w pokazach medycznych do celów dydaktycznych.

Lekarzy zapytano, w jaki sposób przekazują informacje o prawach pacjenta. Zebrane dane wykazały, że respondenci najczęściej przekazywali informacje o prawach pacjenta poprzez rozmowę z pacjentem (76%). Wśród badanej grupy lekarskiej 36% ankietowanych, zachęcało do zapoznania się z Kartą Praw Pacjenta wywieszoną w szpitalu, zaś 14% lekarzy czytało pacjentowi prawa i wymagało akceptacji pisemnej. Jedynie 2% respondentów nie informowało pacjenta o jego prawach, uważając, że jest to sprawa pacjenta i jego rodziny oraz nie ma na to czasu.

Analiza danych zebranych wśród grupy pielęgniarek/położnych wykazała, że pielęgniarki informowały pacjentów średnio o 13 przysługujących im prawach.

Z badań wynika, iż o największej ilości praw przysługujących pacjentom informowały pielęgniarki oddziałowe – średnio o 18. Pielęgniarki pracujące na oddziale i izbie przyjęć, informowały średnio o 12 prawach.

Analiza zależności wykazała, że pielęgniarki/położne, które znały prawa pacjenta, informowały pacjentów średnio o 14 przysługujących im prawach, zaś pielęgniarki, które częściowo znały prawa jedynie o 7.

Analiza dotycząca wpływu wykształcenia na informowanie o prawach pacjenta pokazała, że im wyższe było wykształcenie pielęgniarek i położnych, tym częściej informowały one pacjentów o przysługujących im prawach. Pielęgniarki z wykształceniem średnim, informowały średnio o 11 prawach, z wykształceniem licencjackim o 12, zaś te z wykształceniem wyższym aż o 15 prawach.

Pielęgniarki najczęściej informowały pacjentów o prawie do wyżywienia podczas hospitalizacji (86,4%), do kontaktu osobistego lub telefonicznego z osobami z zewnątrz (84,7%) i prawie do opieki przez osoby bliskie (81,4%). Najczęściej przyznawały także, że czasami informują o prawie do wglądu do dokumentacji medycznej (39%), prawie do odmowy uczestnictwa w pokazach medycznych do celów dydaktycznych (36,4%) i prawie do identyfikacji personelu (35,6%). Najczęściej pacjenci nie byli informowani przez pielęgniarki/położne

o prawie do odmowy uczestnictwa w eksperymencie medycznym (33,9%), prawie do odmowy uczestnictwa w pokazach medycznych do celów edukacyjnych (28,8%) i prawie do wyboru lekarza (25,4%).

W badanej grupie lekarze informowali pacjentów średnio o 15 z 19 praw. Lekarze, którzy deklarowali dobrą znajomość praw pacjenta, informowali pacjenta średnio o 15 prawach przysługujących, zaś lekarze, którzy znali prawa częściowo, przekazywali informacje średnio o 4 prawach.

Natomiast kierownicy komórki medycznej/ordynatorzy, informowali średnio o 16 z 19 praw, zaś lekarze pracujący na izbie przyjęć/oddziale – o 14.

W badanej grupie lekarzy ankietowani wskazywali, że najczęściej informują pacjenta poprzez rozmowę z nim (76%). Tylko 2% lekarzy nie przekazywało informacji pacjentowi o prawach jemu przysługujących.

Badane pielęgniarki, informowały pacjentów średnio o 13 z 19 praw. Osoba hospitalizowana była informowana przez pielęgniarki oddziałowe średnio o 18 prawach, zaś przez pielęgniarki pracujące na oddziale/izbie przyjęć – o 12.

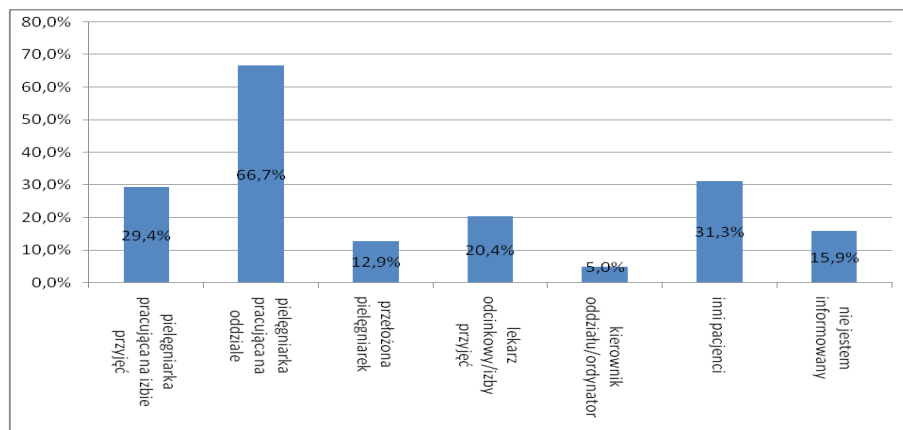
Pielęgniarki/położne, które znały prawa pacjenta, informowały hospitalizowanych średnio o 14 przysługujących im prawach. Pielęgniarki/położne, które deklarowały częściową znajomość praw pacjenta informowały hospitalizowanych o średnio 7 prawach.

Ilość praw pacjenta, o których informowały pielęgniarki/położne, zależy od wykształcenia jakie posiadały. Osoby, z wyższym wykształceniem przekazywały informacje o 15 prawach, z wykształceniem licencjackim o 12, zaś ze średnim o 11.

Badane pielęgniarki/położne najczęściej informowały pacjenta o przysługujących prawach, poprzez zachęcanie do zaznajomienia się z Kartą Praw Pacjenta (67,8%). Średnio co dziesiąta pielęgniarka/położna, nie przekazywała pacjentowi informacji o jego prawach.

Analiza zebranych danych wykazała, że pacjenci byli informowani średnio o 9 prawach im należnych.

W badanej grupie pacjentów zdecydowana większość ankietowanych wskazywała, że w szpitalu, o prawach pacjenta informowani byli przez pielęgniarki pracujące na oddziale (66,7%). Średnio co trzeci pacjent deklarował, że o jego prawach informowali go inni pacjenci. Pielęgniarki pracujące na izbie przyjęć informowały 29,4% respondentów.

Rycina 5. Opinie respondentów dotyczące źródeł informacji dla pacjentów

Figure 5. Respondents' opinions concerning source of information for patients

Analiza zebranych danych w zakresie metod informowania o prawach pacjenta wykazała, że pacjenci najczęściej informowani byli poprzez zaznajomienie się z Kartą Praw Pacjenta wywieszoną w szpitalu (68,2%) lub poprzez rozmowę z pracownikiem ochrony zdrowia (49,8%). W badanej grupie 14,9% respondentów nie była informowana, a 6,5% osób poinformowano poprzez przeczytanie im ich praw.

Dane zebrane od pacjentów wykazują, że najwięcej z nich zostało poinformowanych o prawie do wyboru lekarza (70,6%), prawie do kontaktu osobistego lub telefonicznego z osobami z zewnątrz (68,7%) i prawie do opieki duszpasterskiej (65,2%). Najwięcej osób było czasami informowanych o prawie do wyboru lekarza (36,3%), prawie do wglądu do dokumentacji

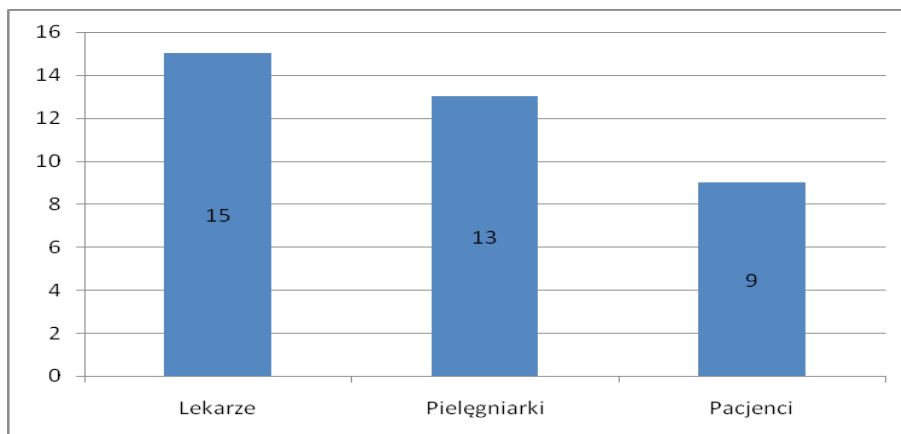
medycznej(35,3%) i prawie do wypisania ze szpitala na własne żądanie (33,3%). Najwięcej respondentów nie informowano o prawie do odmowy uczestnictwa w pokazach medycznych dla celów dydaktycznych (55,7%) i prawie do odmowy uczestnictwa w eksperymencie medycznym (66,7%). Niespełna połowa ankietowanych nie była informowana o prawie do identyfikacji personelu (43,3%).

Prawo do:	Ogółem					
	Tak		Czasami		Nie	
	N	%	N	%	N	%
informacji	116	57,7	63	31,3	22	10,9
samostanowienia	126	62,7	45	22,4	30	14,9
intymności i poszanowania godności	100	49,8	61	30,3	40	19,9
opieki medycznej i leczenia	109	54,2	60	29,9	32	15,9
bezpłatnego leczenia i opieki	107	53,2	64	31,8	30	14,9
wypisania ze szpitala na własne żądanie	83	41,3	67	33,3	51	25,4
odmowy uczestnictwa w pokazach medycznych dla celów dydaktycznych	44	21,9	45	22,4	112	55,7
odmowy uczestnictwa w eksperymencie medycznym	36	17,9	31	15,4	134	66,7
identyfikacji personelu	59	29,4	55	27,4	87	43,3
leków, artykułów sanitarnych podczas hospitalizacji	108	53,7	49	24,4	44	21,9
wyżywienia podczas hospitalizacji	142	70,6	29	14,4	30	14,9
wyboru lekarza	58	28,9	73	36,3	70	34,8
zachowania tajemnicy lekarskiej (zawodowej)	102	50,7	60	29,9	39	19,4
wglądu do dokumentacji medycznej	80	39,8	71	35,3	50	24,9
kontaktu osobistego lub telefonicznego z osobami z zewnątrz	138	68,7	32	15,9	31	15,4
opieki przez osoby bliskie	119	59,2	51	25,4	31	15,4
opieki duszpasterskiej	131	65,2	43	21,4	27	13,4
godnej śmierci	86	42,8	47	23,4	68	33,8
skargi	85	42,3	63	31,3	53	26,4

Rycina 6. Informowanie o prawach pacjenta w opinii pacjentów

Figure 6. Informing about patients' rights in the opinion of patients

Rycina 7 przedstawia średnią ilość praw, o których informowali lekarze, pielęgniarki/położne oraz średnią ilość praw, o których byli informowani pacjenci. Zestawienie prezentowanych wartości pokazuje, że istniały znaczne różnice w opiniach dotyczących przekazywania informacji o prawach przysługującym osobom hospitalizowanym.

Rycina 7. Średnia ilość praw o których informują lekarze oraz pielęgniarki/położne oraz o których są informowani pacjenci

Figure 7. Average amount of rights presented by doctors and nurses/midwives and which of them are being presented to patients.

IV.WYNIKI

1. Pacjenci byli informowani średnio o 9 z 19 praw im przysługujących.
2. Niespełna połowa ankietowanych pacjentów uważała, że informacje o prawach pacjenta były przekazywane. Znaczna grupa osób hospitalizowanych stwierdziła, że informacje o prawach pacjenta były przekazywane czasami (36,8%), zaś niemal co piąty respondent uważa, że nie był o nich informowany.
3. Według ankietowanych pacjentów najczęściej o prawach pacjenta w szpitalu informowały pielęgniarki/położne. Lekarze przekazywali informacje 20,4% respondentów. Uwagę zwraca fakt, że ponad 30% pacjentów biorących udział w badaniu była informowana o prawach pacjenta przez inne osoby hospitalizowane.
4. Zdaniem osób hospitalizowanych, informacje odnośnie praw im przysługujących najczęściej były przekazywane, poprzez zaznajomienie się z Kartą Praw Pacjenta (68,2%).

V.WNIOSKI

Analiza wyników przeprowadzonych badań pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

1. Wiedza personelu medycznego dotycząca praw pacjenta jest częściowa i zróżnicowana.
2. Wiedza o prawach pacjenta wśród hospitalizowanych jest częściowa. Im wyższe wykształcenie pacjenta, tym lepsza znajomość swoich praw.
3. Personel medyczny (lekarze, pielęgniarki i położne), realizuje proces informowania pacjentów o przysługujących im prawach w sposób częściowy i niewystarczający. Proces ten lepiej realizują osoby z wykształceniem wyższym, z lepszą znajomością praw pacjenta oraz zajmujące stanowiska kierownicze w placówkach medycznych.
4. Według pacjentów, informacje o prawach pacjenta, otrzymywane od personelu medycznego (lekarze, pielęgniarki i położne) są częściowe.
5. Według pacjentów, najczęstszym sposobem przekazywania informacji o prawach osób hospitalizowanych, jest prośba o zaznajomienie się z Kartą Praw Pacjenta.
6. Najpopularniejszym źródłem wiedzy pacjentów o ich prawach jest Karta Praw Pacjenta.

PIŚMIENNICTWO

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
2. ustawa z dnia 30 sierpnia 1991r. o zakładach opieki zdrowotnej (t.jedn.Dz.U. z 2007 r. Nr 14, poz. 89 z późn. zm.)
3. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r.o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. Nr 111, poz. 535 z późn. zm.)
4. ustawa z dnia 5 lipca 1996r. o zawodzie pielęgniarki i położnej (t.jedn. Dz.U. z 2009 r., Nr 151, poz. 1217 z późn. zm.)

5. ustawa z dnia 1 lipca 2005r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (Dz.U. Nr 169, poz. 1411 z późn. zm.)

6. ustawa z dnia 5 grudnia 1996r. o zawodzie lekarza i dentysty (t.jedn.Dz.U z 2008 r. Nr 136, poz. 857 z późn. zm.)

7. ustawa z dnia 6 listopada 2008r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta(Dz.U. Nr 52, poz.417 z późn.zm.).

dr Anna Jacek, adiunkt

Uniwersytet Rzeszowski, Instytut Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu

ul.Warzywna 1, 35-959 Rzeszów

Tel. (17) 8723360

e- mail : anna_jacek@autograf.pl